

ORJİNAL MAKALE / ORIGINAL ARTICLE

Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi / BAUN Sağ Bil Derg
Balıkesir Health Sciences Journal / BAUN Health Sci J
ISSN: 2146-9601- e ISSN: 2147-2238
Doi: <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.1104620>

Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması

Seda KERMEN¹ Umut KERMEN² Hatice ÇOLAK³

¹ İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Beslenme Bölümü

² Marmara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü

³Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü

Geliş Tarihi / Received: 16.04.2022 Kabul Tarihi / Accepted: 2.09.2022

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeği'nin adölesanlar için Türkçe uyarlamasını yapmaktır. **Gereç ve Yöntem:** Metodolojik tipte olan bu çalışma, Eylül-Kasım 2020'de İstanbul ilinde eğitim gören 472 katılımcı ile yapılmıştır. Veriler "Kişisel Bilgiler Formu", "Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" ile toplanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 20 ve JASP 0.11.1.0 programları kullanılmıştır. Toplanan veriler ile ölçeğin geçerliği için açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi; ölçeğin güvenilirliği için Cronbach Alpha iç güvenilirlik katsayısı ve Pearson korelasyon analizleri yapılmıştır. **Bulgular:** Beş maddeli ve tek boyutlu ölçek için öz-değer 2.72, açıklanan varyans oranı %54.4'tür. Maddelerin faktör yükleri 0.44-0.76 arasındadır. Cronbach Alpha iç güvenilirlik katsayısı 0.78'dir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucuna göre iyilik değerleri $\chi^2/df= 2.38$, RMSEA= 0.069, SRMR= 0.029, CFI=0.982, IFI=0.983 ve GFI=0.984 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test korelasyonu 0.86'dır. Yaşam Doyumu Ölçeği ve Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeği arasındaki korelasyon ise 0.53 olarak saptanmıştır. **Sonuç:** Türkçe uyarlaması yapılan Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeği 14-18 yaş arası adölesanlar için geçerli ve güveniliridir.

Anahtar Kelimeler: Gıda Temelli Yaşam Doyumu, Yaşam Doyumu, Ölçek, Adölesan.

Turkish Adaptation of the Satisfaction with Food-Related Life Scale

ABSTRACT

Objective: The aim of the study is to adapt "Satisfaction with Food-Related Life Scale" into Turkish for adolescents. **Materials and Methods:** This research is a methodological study. The study was conducted with 472 participants studying in the province of Istanbul in September-November 2020. Data were collected with "Personal Information Form", "Satisfaction with Food-Related Life Scale" and "Life Satisfaction Scale". SPSS 20 and JASP 0.11.1.0 programs were used in the analysis of the data. Explanatory and confirmatory factor analysis were done for the validity of the scale; Cronbach Alpha internal reliability coefficient and Pearson correlation coefficient analyzes were performed for the reliability of the scale. **Results:** For the five-item and one-dimensional scale, the eigen-value was 2.72 and the explained variance rate was 54.4%. The factor loadings of the items ranged from 0.44 to 0.76. The Cronbach Alpha internal reliability coefficient was 0.78. According to the results of confirmatory factor analysis, fit indices were found as $\chi^2/df= 2.38$, RMSEA= 0.069, SRMR= 0.029, CFI=0.982, IFI=0.983 and GFI=0.984. The test-retest correlation is 0.86. The correlation between the Satisfaction with Life Scale and the Satisfaction with Food-Related Life Scale was found to be 0.53. **Conclusion:** Satisfaction with Food-Related Life Scale, which was adapted into Turkish, is a valid and reliable scale for adolescents aged 14-18.

Keywords: Satisfaction with Food-Related Life, Life Satisfaction, Scale, Adolescent.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Seda KERMEN, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Beslenme Bölümü, İstanbul, Türkiye

E-mail: kermen.seda@gmail.com

Bu makaleye atıf yapmak için / Cite this article: Kermen, S., Kermen U. & Çolak, H. (2023). Turkish adaptation of the satisfaction with food-related life scale. *BAUN Health Sci J*, 12(2), 271-277.

<https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.1104620>

BAUN Health Sci J, OPEN ACCESS <https://dergipark.org.tr/tr/pub/balikesirsbd>
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

GİRİŞ

Adölesan dönemde hem iç hem de dış faktörler yeme davranışları üzerinde etkili olmaktadır. Bireyselleşme sürecinde olan adölesan, besin tercihlerinin sorumluluğunu almaya başlar. Bu nedenle, gelecekteki sağlıklı durumunu etkileyecek yeme alışkanlıklarının geliştirilmesinde adölesan dönemi kritik bir dönem haline gelir (Baskova, Baska, & Banovcinova, 2014). Adölesanlarda yeme davranışları psikolojik faktörlerden de etkilenmektedir. Bu faktörlerden biri öznel iyi oluşturu (Schnettler ve ark., 2020). Öznel iyi oluş kavramının ise üç boyutlu bir yapısı vardır. Boyutlar olumlu duygulanım, olumsuz duygulanım ve yaşam doyumdur. Yaşam doyumu ise öznel-iyi oluşun bilişsel bileşeni olarak tanımlanmaktadır. Kişinin kendi yaşamını değerlendirirken ürettiği düşünceler olarak görülebilir. Kişilik yapısı ve yaşam olaylarından etkilenmektedir. Yaşam doyumu kapsamında bireyler akademik performansı, romantik ilişkileri, aile ilişkileri, iş hayatı ve yaşamdaki mutluluğu olmak üzere çeşitli alanları değerlendirir (Pavot ve Diener, 2008).

Yüksek yaşam doyumu stres, psikolojik sorunlar ve çeşitli sağlık sorunlarının olumsuz sonuçlarını önlemeye yardımcı olabileceği için yaşam doyumu ile ilişkili faktörleri incelemek önemlidir. Beslenme ise yaşam doyumunun önemli bir bileşenidir. Besinlerin vücutta çeşitli işlevleri yerine getirmesinin yanı sıra kişisel kimliğin oluşturulmasını destekleyen haz ve sosyal görevleri de bulunmaktadır. Uygulanabilir olmayan veya hoş gitmeyen beslenme birtakım olumsuz sağlık etkileri ile sonuçlanabilir (Morales ve ark., 2014).

Gıdanın psikolojik anlamı gıda ve yaşam doyumu ilişkisi ile açıklanabilir. Gıda temelli yaşam doyumu kişinin yediği gıdalar ile ilgili beklentileri, istekleri ve sağladığı doyum olarak tanımlanmaktadır (Schnettler ve ark., 2015). Grunert ve arkadaşları (2007) tarafından bireyin gıda ve yeme alışkanlıkları ile ilgili genel değerlendirmesini ölçmek amacıyla 'Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeği' geliştirilmiştir. Yaşam doyumunun sadece gıda ile ilişkili kısmı ile ilgilenmektedir. Ölçeğin diğer yaşam alanları ile karışmayan bir yapısı vardır. Ölçeğin orijinal formunun geliştirildiği çalışmada Danimarka, Almanya, İtalya, Polonya, Portekiz, İspanya, İsveç ve Birleşik Krallık olmak üzere 8 Avrupa dilinde validasyon çalışması yapılmıştır (Grunert ve ark., 2007). Ölçeğin gençler, yetişkinler ve yaşlılar olmak üzere farklı yaş gruplarında kullanıldığı çalışmalar bulunmaktadır (Schnettler ve ark., 2015; Morales ve ark., 2014; Jeong ve Seo, 2014). Çeşitli yaş gruplarına ek olarak ölçme aracının diğer ülkelerde validasyonunun bulunması nedeniyle beslenme ve psikoloji ile ilgili kavramlar gıda yaşam doyumu ile çalışılabilir. Gıda yaşam doyumu gıda ile ilişkili hedefler (Liu, Banovic ve Grunert, 2022), aile yemekleri (Schnettler ve ark., 2022), yemek yapma becerisi (Bech-Larsen ve Tsalis, 2018), gıda alışverişi becerisi (Lee, 2020), farkındalıkla yeme (Chiodo ve

ark., 2022), aile desteği ve yaşam doyumu (Schnettler ve ark., 2018), depresyon (Schnettler ve ark., 2019) gibi beslenme ve psikoloji kavramları ile incelenmiştir. Ülkemizde 'Evlilik Yaşam Doyumu Ölçeği' (Çelik, 2014), 'Akademik Yaşam Doyumu Ölçeği' (Odaç, Kaya, & Kınık, 2021) ve 'Aile Yaşam Doyumu Ölçeği' (Çalışkan, Toker, & Özbay, 2017) olmak üzere yaşam doyumunun alt alanlarına yönelik ölçeklerin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Fakat gıda yaşam doyumu kavramını ölçmek için geliştirilmiş ya da uyarlanmış bir ölçme aracının olmadığı görülmektedir. Bu nedenle ülkemizde gıda yaşam doyumu çeşitli yaş gruplarında incelenmemiş olup beslenme ve psikoloji ile ilgili kavramlarla ilişkisi ortaya koyulmamıştır. İlgili literatür ve gerekçeler göz önünde bulundurularak bu çalışmanın amacı Grunert ve ark. (2007) tarafından geliştirilen Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeğinin 14-18 yaş arasındaki Türk adölesanlar için geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışma türü

Metodolojik tipteki bu çalışma Grunert ve arkadaşları (2007) tarafından geliştirilen Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeğinin Türkçeye uyarlama çalışmasıdır. Ölçek uyarlama çalışmalarında ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği belirlenmektedir (Çokluk ve ark., 2012).

Çalışma grubu

Çalışma verileri Eylül-Kasım 2020'de İstanbul ili Zeytinburnu ve Bakırköy ilçelerinde eğitim gören 14-18 yaşları arasındaki lise öğrencilerinden toplanmıştır. Yaş kriterine ek olarak çalışmaya soruları cevaplayabilecek bilişsel yeterliliğe sahip ve gönüllü olan adölesanlar dahil edilmiştir. Veriler uygun örnekleme yöntemi ile alınmıştır. Uygun örnekleme yöntemi katılımcılara ulaşmanın kolay olduğu, hızlı ve daha az maliyetle verinin toplandığı, katılımcıların araştırmaya katılmaya gönüllü olduğu durumlarda kullanıma uygun bir örnekleme yöntemidir (Sim ve Wright, 2000). Zeytinburnu ve Bakırköy ilçelerinden rastgele seçilen iki anadolu lisesi ve iki meslek lisesinde rastgele seçilen sınıflarda veriler toplanmıştır. Araştırma üç çalışma grubundan veri alınarak yürütülmüştür. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapıldığı ilk grupta 163 kız (%56.8) 124 erkek (%43.2) toplam 287 katılımcı vardır. Bu grupta katılımcıların 143'ü (%49.8) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde ve 144'ü (%50.2) Anadolu Lisesi'nde eğitim görmektedir. 9. sınıfta 71 (%24.7), 10. sınıfta 59 (%20.6), 11. sınıfta 82 (%28.6) ve 12. sınıfta 75 (%26.1) katılımcı eğitim görmektedir. Katılımcıların yaş ortalaması 15.70±1.16'dır. Ölçüt geçerlik uygulaması için 45 erkek (%49.5), 46 kız (%50.5) toplam 91 katılımcıdan veri alınmıştır. Bu grup için yaş ortalaması 15,60±1,11'dir. Test-tekrar test çalışması için 41 erkek (%48.8), 43 kız (%51.2) toplam 84 katılımcıdan veri toplanmıştır. Test-tekrar test grubu için yaş ortalaması 15.68±1.09'dur.

Ölçeğin uyarılma aşamaları

Ölçeğin uyarılma süreci için Cha, Kim ve Erlen (2007)'in önerdiği yedi aşamalı uyarılma önerisi takip edilmiştir. Bu aşamalar sırası ile ölçek maddelerinin çevirisinin yapılması, çevirilerinin anlamının değerlendirilmesi, çevirilerin uzmanlar tarafından değerlendirilmesi, geri çeviri yapılması, pilot uygulama, uygulama verilerinin toplanması ve çalışmanın raporlaştırılmasıdır. Bu öneriler doğrultusunda ilk aşamada Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeğinin çeviri çalışması yürütülmüştür. Ölçeğin İngilizce orijinali beslenme uzmanı, davranış bilimci uzmanı ve İngiliz Dili uzmanı olmak üzere üç uzman tarafından Türkçe çevirisi yapılmıştır. Bu çeviriler farklı üç uzman tarafından anlam, kültüre uygunluk, anlaşılabilirlik, Türkçe ve İngilizce dillerinin yapılarına göre değerlendirilmiştir. Bu aşamalardan sonra taslak form elde edilmiştir. Taslak maddelerinin farklı iki dil uzmanı tarafından ölçeğin orijinal diline geri çevirisi gerçekleştirilmiştir. Bu aşama sonucunda Türkçe ölçeğin son şekli oluşturulmuştur. Bir sonraki aşamada kız ve erkek adölesanlardan oluşan gruba ölçeğin anlaşılabilirlik yönünden değerlendirilmesi pilot uygulama yapılmıştır. Katılımcılar ölçekte yer alan beş maddeyi değerlendirmiş, tüm maddelerin anlaşılır olduğunu ifade etmişlerdir.

Veri toplama araçları

Kişisel Bilgiler Formu: Bu form ile yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi ve okul türü olmak üzere demografik bilgiler alınmıştır.

Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeği: Grunert ve arkadaşları (2007) tarafından geliştirilen bu ölçek, 5'li likert tipinde ve tek alt boyuttan oluşan bir ölçektir. Alt boyutta toplam 5 madde bulunmaktadır. Puanlama 'kesinlikle katılmıyorum=1', 'katılmıyorum=2', 'kararsızım=3', 'katılıyorum=4', 'kesinlikle katılmıyorum=5' şeklindedir. Ölçeğin beş maddesine ait puanlar toplanır ve yüksek puanlar yüksek gıda temelli yaşam doyumunu göstermektedir. Ölçek sekiz Avrupa ülkesinde geliştirmiştir. İstatistiki değerler açıklanan varyans oranlarında, ülkelerin verilerinde %55.3 ve %73.3 arasında değişmesine rağmen, genel veriden açıklanan toplam varyans %62.2'dir. Madde faktör yüklerinin 0.52-0.79 arasında değişkenlik gösterdiği belirtilmiştir. İç güvenilirlik katsayısı ülkeler arasında 0.80 ile 0.91 arasındadır ve tüm grup için 0.85'tir. Test tekrar test korelasyonu 0.82 olarak bulunmuştur. Sağlık Ölçeği Kısa Formu Fiziksel Sağlık alt boyutu ile 0.26 olan korelasyonu, Mental Sağlık alt boyutu ile 0.30 olarak bulunmuştur. Yaşam Doyumu Ölçeği ile arasındaki korelasyon ise 0.36'dır.

Yaşam Doyumu Ölçeği: Dağlı ve Baysal (2016) tarafından beş dereceli likert şeklinde uyarlanan ölçek, beş madde ve tek boyuttan oluşmaktadır. Madde faktör yükleri 0.73-0.89 arasındadır. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre uyum indisleri $\chi^2/sd=1.17$, NFI=0.99; NNFI=1.00, CFI=1.00, SRMR=0.019, RMSEA=0.030, GFI=0.99 ve AGFI=0.97 olarak saptanmıştır. Cronbach Alpha İç Güvenilirlik Katsayısı 0.88'dir. Test-tekrar test güvenilirliği korelasyonu iki uygulama arasında 0.97'dir.

Verilerin analizi

Verilerin analizinde SPSS 20 ve JASP 0.11.1.0 programları kullanılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği için KMO testi, Barlett Küresellik Testi, açıklayıcı faktör analizi ile doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Cronbach Alpha katsayısı ve madde silinirse Cronbach Alpha değerleri ölçeğin iç güvenilirliği için hesaplanmıştır. Test-tekrar test güvenilirliği ve ölçüt geçerlik için Pearson Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Ölçeğin ayırt ediciliği için alt ve üst gruplar için bağımsız gruplar t-testi yapılmıştır. Maddelerin ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. χ^2/df , RMSEA, SRMR, CFI, IFI ve GFI uyum iyiliği ölçütleri verilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi için JASP 0.11.1.0; diğer analizler için SPSS 20 programı kullanılmıştır.

Etik konular

Ölçeğin Türkçeye uyarılması için öncelikle orijinal formu geliştiren sorumlu yazar Klaus Grunert'ten Türkçe uyarılma çalışması için izin alınmıştır. Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 61351342/2020-162 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Aynı zamanda veli ve adölesanlardan bilgilendirilmiş gönüllü onam formu alınmıştır. Bu formda araştırmanın içeriği, kimliğe dair bilgi istenmediği, verilen bilgilerinin gizliliği ve gönüllülük esasına dayalı katılım konusunda bilgiler verilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeğine ait geçerlik ve güvenilirlik bulgularına yer verilmiştir.

Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeği'nin Yapı Geçerliğine Yönelik Bulguları

Uyarılma çalışması yapılan ölçeğin yapı geçerliği açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ile değerlendirilmiştir. Uyarılma çalışmalarında faktör analizi, çeviriden kaynaklanan hataları azaltmak için uygulanmaktadır. Önce açıklayıcı faktör analizi uygulandığında, olması gereken yapı sonraki adımda doğrulayıcı faktör analizi ile test edilebilmektedir (Orçan, 2018). Mundform ve arkadaşları (2009) ölçek maddelerinin analiz edilmesi için madde sayısının 3 ile 20 katı arasında verinin, doğrulayıcı faktör analizi yapmak için en az 100 verinin yeterli olduğunu söylemektedir. Bu nedenle ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapılması için yeterli veri alınmıştır. Ek olarak KMO testi verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığına bakar ve değer bire yaklaşıkça uygunluğa işaret eder (Tabachnick ve Fidell, 2007). Barlett Küresellik Testi ise verilerin çok değişkenli normallikten geldiğini ve maddelerin birbiri ile tutarlı olduğunu test eder (Pett, Lackey, ve Sullivan, 2003).

Açıklayıcı faktör analizi sonucunda KMO değeri 0.806'dır. Barlett Küresellik Testi'nde $X^2=395.579$ $df=10$ $p<0.001$ olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiği ve dağılımın faktör analizi yapmak için yeterli veriyi içerdiği görülmektedir.

Tablo 1’de Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeğine ait faktör yükleri, öz-değer ve toplam varyans oranı yer almaktadır. Ölçeğin tek boyutlu yapı gösterdiği, tek boyut için öz değerinin 2.722 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Açıklanan varyans oranı ise %54.4’tür. Madde yükleri 0.44 ile 0.76 arasında değişmektedir.

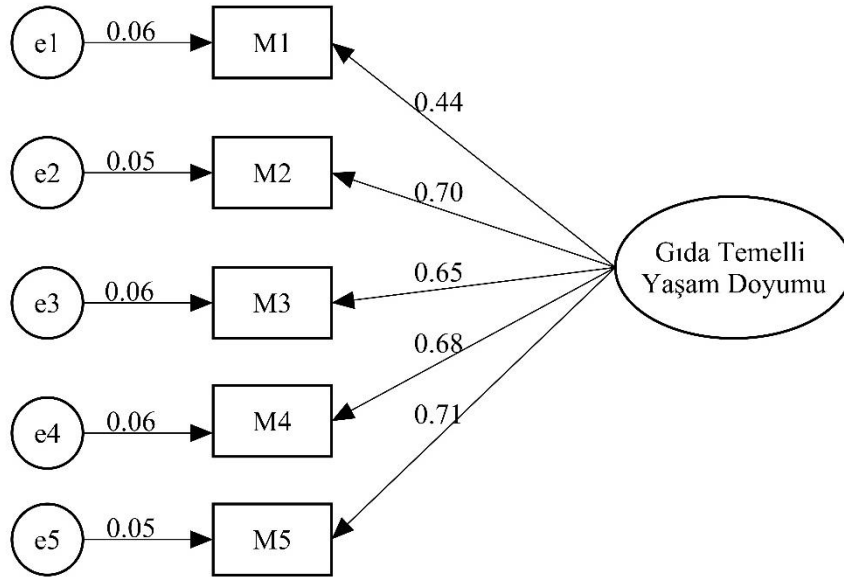
Madde toplam korelasyonları ise 0.41 ile 0.65 arasındadır. Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk (2012) 1’in üzerindeki değerler her bir alt boyutu göstermekte olduğunu ve açıklanan %40-60 arasındaki varyansın yeterli olduğunu belirtmektedir.

Tablo 1. Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeği’ne ait faktör yükleri, öz-değer ve toplam varyans oranı.

Maddeler	Faktör Yükleri	Madde Toplam Korelasyonları	Madde Ortalama ± Standart Sapması
1 Gıda ve yemekler hayatımda olumlu unsurlardır.	0.44	0.41	3.94±0.99
2 Yediğim gıdalardan genellikle çok memnunum.	0.75	0.64	3.84±0.92
3 Yediğim gıda ve yemeklerle ilgili yaşantım idealime yakındır.	0.67	0.58	3.50±0.98
4 Gıda konusunda yaşam koşullarım mükemmeldir.	0.65	0.56	3.56±1.06
5 Gıda ve yemekler günlük yaşamda bana çok fazla memnuniyet verir.	0.76	0.65	3.91±0.93
Toplam varyans: %54.4 Özdeğer: 2.72			

Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeğine ait doğrulayıcı faktör analizi Şekil 1’de gösterilmektedir. Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeğinin 5 maddeli

tek boyutlu yapısı test edildiğinde $\chi^2 = 11.900$, $df = 5$, $\chi^2/df = 2.38$ olarak bulunmuştur. Madde faktör yükleri 0.44-0.71 arasında değişkenlik göstermiştir.

Şekil 1. Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeği’ne ait doğrulayıcı faktör analizi diyagramı.

Tablo 2’de uyum ölçütlerine ait kritik değerler ve araştırma sonucunda elde edilen değerler gösterilmektedir. Uyum iyiliği ölçütleri RMSEA için kabul edilebilir uyumu, SRMR için iyi uyumu göstermektedir (Brown, 2006). Verilerin CFI (Hu ve

Bentler, 1999), IFI (Bollen, 1989) ve GFI (Hooper, Coughlan, ve Mullen, 2008) için iyi uyum gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlara göre ölçeğin beş maddeli ve tek boyutlu yapısı doğrulanmıştır.

Tablo 2. Uyum iyiliği ölçütleri ve araştırma sonuçlarının karşılaştırılması.

Uyum Ölçütü	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Elde Edilen Değer
χ^2/df	≤ 3	≤ 5	2.38
RMSEA	≤ 0.05	≤ 0.08	0.069
SRMR	≤ 0.05	≤ 0.08	0.029
CFI	≥ 0.95	≥ 0.90	0.982
IFI	≥ 0.95	≥ 0.90	0.983
GFI	≥ 0.95	≥ 0.90	0.984

Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeğinin ölçüt geçerliğini belirlemek için 91 katılımcıya Yaşam Doyumu Ölçeği ile birlikte uygulanmıştır. Gıda Temelli Yaşam Doyumu puanları ile Yaşam Doyumu puanları arasında pozitif ve anlamlı ilişki vardır ($r=0.53$; $p<0.001$).

Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeği'nin Güvenirliğine Yönelik Bulgular

Ölçeğin güvenirlik bulguları Cronbach Alpha İç Güvenirlik Katsayısı, test-tekrar test yöntemi ve %27'lik alt-üst grup karşılaştırması ile incelenmiştir. İç güvenirlik katsayısının 0.78 olduğu bulunmuştur. Madde silinirse Cronbach Alpha değerleri Madde 1, Madde 2, Madde 3, Madde 4 ve Madde 5 için sırası ile 0.74, 0.72, 0.73, 0.74 ve 0.71'dir. Çokluk, Şekercioğlu ve Büyükköztürk (2012)'e göre 0.70 üzerindeki Cronbach Alpha değerleri yeterlidir. Bu gerekçe ile ölçeğin homojen yapıda olduğu ve yeterli iç güvenirliğe sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca 14 gün ara ile Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeği 85 katılımcıya uygulanmıştır. İki uygulamaya ait puanlar arasında anlamlı ve pozitif ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($r=0.862$; $p<0.001$). Test tekrar test yöntemi ölçekten alınan puanların tekrarlanabilirliğinin ölçüsüdür (Lohr, 2002). Elde edilen yüksek korelasyon miktarına göre ölçeğin farklı uygulamalarda tutarlı sonuçlar verdiği, kararlı ölçüm yaptığı görülmektedir.

Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeğinin alt ve üst gruplarında fark olup olmadığını belirlemek için bağımsız gruplar arası t-testi Tablo 3'te yer almaktadır. Buna göre alt ve üst grup arasında anlamlı farklılaşma olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($t=-26.03$; $p<0.05$). Bu sonuca göre ölçek maddelerinin bireyleri ayırt etme gücüne sahip olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA

Araştırmada Grunert ve arkadaşları (2007) tarafından geliştirilen Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeği, ölçek uyarlama basamaklarına riayet edilerek İngilizce orijinal dilinden Türkçeye uyarlanmıştır. Açıklayıcı faktör analizine göre KMO değeri 0.806'dir. Barlett Küresellik Testi için $X^2=395.579$ $df=10$ $p<0.001$ olarak bulunmuştur. Ölçek tek boyutlu yapı göstermektedir. Tek boyut için öz değer 2.722'dir. Açıklanan varyans oranı ise %54.4'tür. Madde faktör yükleri 0.44 ile 0.76 arasındadır. Orijinal çalışma ile çalışmamız birlikte

değerlendirildiğinde; Türk örnekleminde elde edilen %54.4'lük varyans oranı orijinal formda İsveç için %55.3, İtalya için % 56.5, Danimarka için %57.5, İngiltere için %57.1 ve Polonya için %58.2 olan varyans oranları ile benzerdir. Ayrıca orijinal formda 0.52 ile 0.79 arasında olan madde faktör yükleri ölçeğimiz ile benzerdir. Schnettler ve arkadaşları (2017a) Şilili çalışma grubu için madde faktör yükleri 0.47-0.84 arasında, İspanyol çalışma grubu için 0.50-0.85 arasında bulmuşlardır. Yine ölçeğin Şili uyarlamasında madde faktör yükleri 0.47-0.84 arasında saptanmıştır (Schnettler ve ark., 2013). Ekvador uyarlamasında ise 0.70-0.87 arasındadır (Schnettler ve ark., 2017b). Madde ortalamaları araştırmamızda 3.50 ile 3.94 arasında değişmektedir. Benzer olarak Schnettler ve arkadaşlarının uyarlama çalışmasında (2017a) 3.55 ve 4.28 arasında; yine Schnettler ve arkadaşlarının bir diğer uyarlama çalışmasında (2017c) 3.20 ve 4.00 arasında bulunmuştur.

Uyum iyiliği ölçütleri $\chi^2/df=2.38$, RMSEA=0.069, SRMR=0.029, CFI=0.982, IFI=0.983 ve GFI=0.984 olarak saptanmıştır. Ölçeğin orijinal formunda tek boyutlu yapının doğrulanması için bir analiz yapılmadığı görülmektedir (Grunert ve ark., 2007). Schnettler ve arkadaşları (2017a) iki ülkede yürütülen uyarlama çalışmasında üniversite öğrencileri için uyum değerlerini $\chi^2/df=1.53$, RMSEA=0.054, CFI=0.984 ve TLI=0.991 olarak bulmuştur. Şili ve Ekvadorlu yetişkin grubu uyarlamasında uyum değerleri $\chi^2/df=1.39$, RMSEA=0.022, CFI=0.999 ve TLI=0.999 şeklindedir (Schnettler ve ark., 2017b). Açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, literatür bulguları ile birlikte değerlendirildiğinde araştırma sonuçlarımızın diğer ülkelerde yapılan çalışmalarla benzer sonuçlar verdiği, tek boyutlu yapının Türk örnekleminde de ortaya çıktığı ve doğrulandığı görülmektedir.

Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeği için Cronbach Alpha İç Güvenirlik Katsayısı'nın 0.78 olduğu saptanmıştır. Ayrıca %27'lik alt üst grup testinde alt ve üst gruplar arasında anlamlı farklılık vardır. Grunert ve arkadaşlarının (2007) ölçeği geliştirme çalışmasında sekiz ülke için iç güvenirlik katsayısı 0.80 ile 0.91 arasında değişmiş, tüm ülkeler değerlendirildiğinde 0.85 olarak bulunmuştur. Schnettler ve arkadaşlarının (2017a) yaptığı uyarlama çalışmasında ise gruplar arası farklılaşmaya alt üst

grup olarak değil, mensup olunan millet dahilinde bakılmış, İspanyol çalışma grubunun Gıda Temelli Yaşam Doyumu düzeyleri Şilili gruptan anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Benzer olarak Schnettler ve arkadaşları (2017b) ölçeğin uyarlama çalışmasında, gruplar arası farkı Şilili ve Ekvadorlu çalışma grupları arasındaki farklılaşma olarak incelemiş, gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığını bulmuşlardır. Bu sonuçlara göre Türk kültürüne uyarlanan Gıda Temelli Yaşam Doyumu ölçeği iç güvenilirliğe sahiptir.

Çalışmamızda test-tekrar test sonuçları için korelasyon katsayısı 0.86'dır. Grunert ve arkadaşları (2007) test-tekrar test korelasyonlarını sekiz ülke için 0.76-0.92 arasında değiştiğini, tüm ülkeler değerlendirildiğinde 0.82 olarak bulmuşlardır. Elde edilen yüksek korelasyon katsayısı, ölçeğin farklı uygulamalarda tutarlı sonuçlar verdiğini ve kararlı ölçüm yaptığını göstermektedir.

Ölçeğin Türk kültürüne uyarlama çalışmasında Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeğinden alınan puanlar arasında 0.53 pozitif ve anlamlı korelasyon vardır. Ölçeğin orijinal formunda Sağlık Ölçeği Kısa Formu Fiziksel Sağlık alt boyutu ile 0.26 olan korelasyon, Mental Sağlık alt boyutu ile 0.30, Yaşam Doyumu Ölçeği ile 0.36 olarak bulunmuştur (Gruner ve ark., 2007). Schnettler ve arkadaşlarının (2013) Şili örneklemini için yaptığı uyarlama çalışmasında Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeği puanları ile Yaşam Doyumu Ölçeği puanları arasındaki korelasyon katsayısı 0.53'tür. Türk örneklemine uyarlanan ölçeğin korelasyon değerleri, literatürde yapılan geliştirme ve uyarlama çalışmaları ile benzer sonuçlar taşımaktadır. Bu sonuca göre uyarlanan ölçeğin Yaşam Doyumu Ölçeği ile uyumlu sonuç verdiği görülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın örneklemini 14-18 yaş grubundaki adölesanlar oluşturmaktadır. Bu nedenle Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeği çocuk ve yetişkin gruplarında uyarlama çalışması yapılarak kullanılabilir. Belirtilen gruplar için uyarlama çalışmasına ihtiyaç vardır ve diğer araştırmacılara ölçeğin bu gruplar için uyarlanması önerilmektedir. Bir diğer sınırlılık ise uygun örnekleme yönteminin kullanılmasıdır. Ayrıca bu çalışma gıda temelli yaşam doyumu yapısına yönelik geçerlik ve güvenilirlik sonuçları ile sınırlıdır. Diğer değişkenler ile ilişkisel sonuçlar içermemektedir. Bu nedenle diğer araştırmacılar gıda temelli yaşam doyumu ile ilişkili olabilecek sağlıklı yeme inançları, yeme alışkanlıkları, diyet kalitesi, beslenme tarzı, hastalıklarda beslenme tedavisine uyum, depresyon, yalnızlık, izolasyon, sosyal destek, mutluluk gibi kavramları ilişkisel araştırmalarla inceleyebilirler.

SONUÇ

Bu çalışmada, yaşam doyumu sadece gıda ile ilgili kısmını değerlendiren Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeği'nin uyarlanması yapılmıştır. Türkçe

uyarlaması yapılan Gıda Temelli Yaşam Doyumu Ölçeğinin 14-18 yaş grubundaki adölesanlar için geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Teşekkür

Çalışmaya katılım gösteren herkese teşekkür ederiz.

Çıkar Çatışması

Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Yazar Katkıları

Plan ve tasarım: SK, UK, HÇ; **Veri Toplama ve Verilerin Kodlanması:** SK, HÇ; **Yöntem:** SK; **Analiz ve Yorumlama:** UK; **Yazım ve değerlendirme:** SK, UK, HÇ.

KAYNAKLAR

- Baskova, M., Baska, T., ve Banovcinova, L. (2014). Selected aspects of dietary habits in school-aged youth in the Slovak Republic. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 132, 129-134. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.04.288>.
- Bech-Larsen, T., ve Tsalis, G. (2018). Impact of cooking competence on satisfaction with food-related life: Construction and validation of cumulative experience & knowledge scales. *Food Quality and Preference*, 68, 191-197. <https://doi.org/10.1016/j.foodqual.2018.02.006>.
- Bollen, K. A. (1989). A new incremental fit index for general structural equation models. *Sociological Methods & Research*, 17(3), 303-316. <https://doi.org/10.1177/0049124189017003004>.
- Cha, E. S., Kim, K. H. ve Erlen, J. A. (2007). Translation of scales in cross-cultural research: Issues and techniques. *Journal of Advanced Nursing*, 58(4), 386-395. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04242.x>.
- Chiodo, C., Goto, K., Horst, K., Giampaoli, J., ve Giromini, L. (2022). Food Attitudes, Mindful Eating, and Satisfaction with Food-Related Life among Italian and American University Students. *Journal of Hunger & Environmental Nutrition*, 1-14. <https://doi.org/10.1080/19320248.2022.2052783>.
- Çalışkan, M., Toker, M., ve Özbay, Y. (2017). Aile Yaşam Doyumu Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 1-9.
- Çelik, E. (2014). Evlilik yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirliği. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 3(4), 1-9. <https://doi.org/10.30703/cije.321353>.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dağlı, A., ve Baysal, N. (2016). Yaşam Doyumu Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (59), 1250-1262. <https://doi.org/10.17755/esosder.263229>.
- Grunert, K. G., Dean, M., Raats, M. M., Nielsen, N. A., ve Lumbers, M. (2007). A measure of satisfaction with food-related life. *Appetite*, 49(2), 486-493. <https://doi.org/10.1016/j.appet.2007.03.010>.
- Hooper, D., Coughlan, J., ve Mullen, M. R. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53-60.

- <https://doi.org/10.21427/D7CF7R>.
- Hu, L. T., ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>.
- Jeong, J., ve Seo, S. (2014). Importance of satisfaction with food for older adults' quality of life. *British Food Journal*, 116(8), 1276-1290. <https://doi.org/10.1108/BFJ-01-2013-0019>.
- Lee, H. J. (2020). The Impact of Consumer Competence in Purchasing Foods on Satisfaction with Food-Related Consumer Policies and Satisfaction with Food-Related Life through Perceptions of Food Safety. *Foods*, 9(8), 1103. <https://doi.org/10.3390/foods9081103>.
- Liu, R., Banovic, M., ve Grunert, K. G. (2022). Beliefs about food quality attributes, food-related goals and satisfaction with food-related life among the elderly in China: A means-end approach. *Food Quality and Preference*, 95, 104367. <https://doi.org/10.1016/j.foodqual.2021.104367>.
- Lohr, K. N. (2002). Assessing health status and quality-of-life instruments: Attributes and review criteria. *Quality of Life Research*, 11(3), 193-205. <https://doi.org/10.1023/A:1015291021312>.
- Morales, B. S., Coria, M. D., Vargas, H. M., Maldonado, J. S., González, M. M., ve Andrade, G. L. (2014). Satisfaction with life and with food-related life in central Chile. *Psicothema*, 26(2), 200-206. <https://doi.org/10.7334/psicothema2013.13>.
- Mundfrom, D. J., Shaw D. G., ve Ke, T. L. (2005). Minimum sample size recommendations for conducting factor analyses. *International Journal of Testing*, 5,2, 159-168. https://doi.org/10.1207/s15327574ijt0502_4
- Odacı, H., Kaya F., ve Kınık, Ö. (2021). Akademik Yaşam Doyumu Ölçeği'nin Türkçe Versiyonu. *Ege Eğitim Dergisi*, 22(1), 1-15. <https://doi.org/10.12984/eggeef.793020>.
- Orçan, F. (2018). Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi: İlk hangisi kullanılmalı? *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*; 9(4);413-421. <https://doi.org/10.21031/epod.394323>.
- Pavot, W., ve Diener, E. (2008). The satisfaction with life scale and the emerging construct of life satisfaction. *The Journal of Positive Psychology*, 3(2), 137-152. <https://doi.org/10.1080/17439760701756946>.
- Pett, M. A., Lackey, N. R., ve Sullivan, J. J. (2003). *Making sense of factor analysis*. Sage Publications.
- Schnettler, B., Denegri, M., Miranda, H., Sepúlveda, J., Orellana, L., Paiva, G., ve Grunert, K. G. (2015). Family support and subjective well-being: An exploratory study of university students in southern Chile. *Social Indicators Research*, 122(3), 833-864. <https://doi.org/10.1007/s11205-014-0718-3>.
- Schnettler, B., Hueche, C., Andrades, J., Ares, G., Miranda, H., Orellana, L., ve Grunert, K. G. (2020). How is satisfaction with food-related life conceptualized? A comparison between parents and their adolescent children in dual-headed households. *Food Quality and Preference*, 86, 104021. <https://doi.org/10.1016/j.foodqual.2020.104021>.
- Schnettler, B., Miranda, H., Miranda-Zapata, E., Salinas-Oñate, N., Grunert, K. G., Lobos, G., ve Bonilla, H. (2017c). Longitudinal multigroup invariance analysis of the satisfaction with food-related life scale in university students. *Appetite*, 113, 91-99. <https://doi.org/10.1016/j.appet.2017.02.020>.
- Schnettler, B., Miranda, H., Sepúlveda, J., Denegri, M., Mora, M., Lobos, G., ve Grunert, K. G. (2013). Psychometric properties of the Satisfaction with Food-Related Life Scale: application in southern Chile. *Journal of Nutrition Education and Behavior*, 45(5), 443-449. <https://doi.org/10.1016/j.jneb.2012.08.003>.
- Schnettler, B., Miranda-Zapata, E., Grunert, K. G., Lobos, G., Lapo, M., ve Hueche, C. (2019). Depression and satisfaction in different domains of life in dual-earner families: A dyadic analysis. *Revista Latinoamericana de Psicología*, 51(3), 199-209. <https://doi.org/10.14349/rlp.2019.v51.n3.7>.
- Schnettler, B., Miranda-Zapata, E., Lobos, G., Lapo, M., Grunert, K. G., Adasme-Berrios, C., ve Hueche, C. (2017b). Cross-cultural measurement invariance in the satisfaction with food-related life scale in older adults from two developing countries. *Health and Quality of Life Outcomes*, 15(1), 1-9. <https://doi.org/10.1186/s12955-017-0687-8>.
- Schnettler, B., Miranda-Zapata, E., Lobos, G., Saracostti, M., Denegri, M., Lapo, M., ve Hueche, C. (2018). The mediating role of family and food-related life satisfaction in the relationships between family support, parent work-life balance and adolescent life satisfaction in dual-earner families. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(11), 2549. <https://doi.org/10.3390/ijerph15112549>.
- Schnettler, B., Miranda-Zapata, E., Orellana, L., Grunert, K. G., Poblete, H., Lobos, G., ve Lapo, M. (2022). Work-to-family enrichment and atmosphere of family meals influence satisfaction with food-related life: An Actor-Partner Interdependence approach in dual-earner parents with adolescent children. *Food Quality and Preference*, 97, 104471. <https://doi.org/10.1016/j.foodqual.2021.104471>.
- Schnettler, B., Miranda-Zapata, E., Sánchez, M., Grunert, K. G., Lobos, G., Adasme-Berrios, C., Orellana, L., Sepúlveda, J., ve Hueche, C. (2017a). Measurement invariance in the Satisfaction with Food-related Life scale: A comparison of Chilean and Spanish university students. *Food Quality and Preference*, 57, 79-86. <https://doi.org/10.1016/j.foodqual.2016.12.001>.
- Sim, J., ve Wright, C. (2000). *Research in health care: Concepts, designs and methods*. Cheltenham: Nelson Thornes.
- Tabachnick, B. G., ve Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Needham Heights, MA: Allyn and Bacon.